

מצוות צריכות כוונה

לשיטה שמצוות צריכות כוונה – האם דרישה זו היא מהתורה או מדרבנן?

שו"ע ה"ט (א"א ס"ו, ה)

כל המצוות צריכות כוונה לצאת ידי חובה בעשיית אותה מצוה. ואם עשאה בלא כוונה לצאת ידי חובתו אלא כמתעסק בעלמא או לכוונה אחרת ולא לשם אותה מצוה לא יצא ידי חובתו מן התורה.

שדי חמד (חלק ד מערכת המ"ם כלל סא)

הרב קול אליהו בתחילת דבריו כתב להכריח דמצוות צריכות כונה מדאורייתא מהא דאמרין בפרק ראוהו בית דין דף כ"ח סוף ע"א אמר רבה התוקע לשיר יצא דסבירא ליה מצות אין צריכות כונה ופריך אביי אלא מעתה הישן בשמיני בסוכה לילקי כלומר בשלמא אי צריך כונה ניחא דכיון דאינו מכוין לשם מצוה לא עבר על בל תוסיף אלא אי אמרת לא בעי כונה לילקי ומעתה אי מדאורייתא לא בעי כונה תיקשי ליה ולדידה מי ניחא הא עבר על בל תוסיף מדאורייתא ומאי דבעי כונה אינו אלא מדרבנן אלא ודאי מוכח דאי אמרין צריכות כונה הוא מדאורייתא ומשום הכי לא לקי והיא הוכחה נכונה.

ישועות יעקב (סימן ס"א פ"א) (א"א ס"א)

הנה זה לי ימים רבים נסתפקתי בהא דמצוות צריכות כוונה אם הוא מד"ת או מדרבנן דלכאורה אין זכרון דבר זה בתורה שהמצוות יצטרכו כוונה ואפשר דאף מאן דס"ל מצוות צריכות כוונה הוא רק מדרבנן.

תרי מגדים (א"א אברהם ס"ג, ג)

ועי' לבוש כתב דמקראי יליף מצוות צריכות כוונה ובסי' תקפ"ט לא ביאר זה. והנה כעת לא מצאתיו אי מן התורה מצוות דאורייתא צריך כוונה או מדרבנן הוא.

האם יש חילוק בין מצוות דאורייתא לדרבנן?

שו"א ר"א פ"א

(א"א ס"א סימן י"א א"א י"ג)

ולולא דמסתפינא הייתי אומר להיפך דבמצוה ד"ת כיון דהחייב עליו מהתורה לעשות לא בעינן כלל כוונתו אבל במצוה דרבנן שאין החייב עליו חזק כל כך אז בעינן כוונתו לקיים המצוה.

תרי מגדים (מערכת המ"ם כ"א ס"ג)

מדברי התוספות בפרק ראוהו בית דין דף כ"ח ע"א ד"ה אמר רבא מתבאר שיש חילוק בין מצוות דאורייתא לדרבנן שהקשו על מה שרבא שם למד מהברייתא דתוקע לשיר יצא דמצוות אין צריכות כונה למה לא הביא ברייתא דבפרק ערבי פסחים ד' קי"ד גבי מרור אכלו שלא במתכוין יצא ותירצו דהתם בירקות דרבנן אבל מצוה דאורייתא בעי כונה ולכן הוצרך ללמוד דאין מצוות צריכות כונה בדאורייתא אלמא דיש לחלק בין מצוות דאורייתא למצוה דרבנן לענין כונה.

טורי אבן

(רא"א השנה כ"א ע"ב)

למ"ד מצוות צריכות כוונה אפ"י מצוה מדרבנן צריכות כוונה.

סוג הכוונה הנדרשת – לשיטה שמצוות צריכות כוונה

א"א אבן (כ"א ס"א פ"א)

צריך שיכוין לצאת במצוה זו, כדקיי"ל מצוות צריכות כוונה... ונ"ל דזה דוקא בקורא ק"ש בדרך לימודו... וכן כשכפאווהו לאכול מצה והוא היה סבור שהוא יום חול או שהיה תוקע לשיר וכיוצא בו. אבל אם קורא ק"ש בדרך שאנו קורין כסדר התפלה וכן כשאוכל מצה או תקע ונטל לולב אעפ"י שלא כיוון לצאת יצא שהרי משום זה עושה כדי לצאת אע"פ שאינו מכוין.

לשיטה שמצוות לא צריכות כוונה – מה הדין כשמתכוון לא לצאת?

רי"ב"א (ראש השנה כ"א ע"א)

לא צריכה שפאורו פרסיים ואכל מנה על כרחו שלא לשם מנה כלל, וקמ"ל דמנות אין צריכות כונה לצאת זדיעבד, ואפילו עומד וזוח נמי אינו רוצה לצאת ולאכול לשם מנה יצא כגון הא דכפאורו פרסיים.

ר"ן (ג' ע"ב ד' הי"א, ד"ה א"א)

אבל דעת הרבה מן הגאונים דקיימא לן מנות אין צריכות כונה וכן דעת הרשב"א ז"ל [ומ"מ] כתב רבינו שמואל ז"ל דלע"ג דאמרינן מנות אין צריכות כונה הני מילי בסתם אבל במתכוין שלא לצאת אינו יוצא דאי לא תימא הכי תקשי לך הא לאציעא לן פ"ק דזרכות (דף יב). היכא דנקט כסא דשיכרא זידיה וקסבר דחמרא הוא פתח דחמרא ופרש"י אדעתא דחמרא וסיים דשיכרא מאי בתר פתיחה אזלינן או בתר חתימה ולא איפשטא ואמאי לא איפשטא נפשוט דינא דמנות אין צריכות כונה אלא שמע מינה דלע"ג דאין צריכות כונה במתכוין שלא לצאת לא יצא והתם הרי הוא נתכוין שלא לצאת בשכר אלא ביין.

מקרה שבו כן צריך כוונה גם לשיטה שסוברת שמצוות לא צריכות כוונה

רבינו יונה (ו' ע"א ד' הי"א ד' הי"א)

אפילו מי שסובר דמצוות אינן צריכות כונה הני מילי בדבר שיש בו מעשה שהמעשה הוא במקום כונה כגון נטילת לולב (סוכה ד' מב). דאמרינן מדאגבהו נפק ביה וכן כל כיוצא בזה אבל במצוות שתלויה באמירה בלבד ודאי צריכה כוונה שהאמירה היא בלב וכשאינו מכוין באמירה ואינו עושה מעשה נמצא כמי שלא עשה שום דבר מהמצוות.

פסיקת ההלכה

ש"ע (א"א ס' א')

י"א שאין מצוות צריכות כוונה, וי"א שצריכות כוונה לצאת בעשיית אותה מצוה, (ג) וכן הלכה.

מגן אברהם: (ג) וכן הלכה - ודוקא במצוות דאורייתא אבל מצוות דרבנן א"צ כוונה:

שדי חמד [מערכת המ"ם כלל סא] : למאן דאמר דצריכות כונה... הוא הדין בדרבנן משום כל דתקון רבנן וכו' אלא דלהלכה הוא דפסק כמאן דאמר צריכות כונה בדאורייתא וכמאן דאמר אין צריכות כונה בדרבנן... כוונת המגן אברהם בדרבנן לא פסקו הפוסקים דצריך כונה.